

וביארנו, כי באמת אפשר לומר, שהרמב"ם תפס אותו טעם עצמו, להסביר, שבשביל זה יהא גם חבר צריך התראה, ובאותו טעם עצמו: "שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד", נחלקו ר"י ורבנן, אם שייך הוא גם בתלמיד חכם.

כי הלא, הכל מודים, שלא די בזה שיידע את האיסור. כי הלכה פסוקה היא, שאינו חייב אלא אם כן, עבר בתוך כדי דיבור של התראה. אע"פ, שבודאי לא שכח את ההלכה, כעבור הזמן של אמירת שלש מלים. והיינו, משום שאינה דומה, מידת הידיעה, בתוך כדי דיבור של התראה, לידיעתו, אחרי עבור זמן אמירת שלש מלים. כי, כל ידיעות האדם, הן כ"שלהבת קשורה בגחלת" (כמבואר בספר "דרך עץ החיים" לרמח"ל זצוק"ל), שצריכים, בכל עת להלהיבה. וכל זמן, שאינם מעוררים אותה, מעמיא עמיא ואזלא. וברגע קטן, כבר נחלשה הידיעה מבהירותה, ומתעלמת ממנו באיזו מידה, ואין זה עוד "מזיד גמור".

כי מדרגות לאין שיעור ישנן, משוגג גמור עד מזיד גמור. וחכמינו ז"ל העמיקו בכללי התורה, ומדדו כוחות נפשו של האדם. ומצאו, כי המזיד, שאותו הענישה התורה, צריך להיות במידה כזו, שתהיה הידיעה ברורה אצלו כל כך, עד שבתוך כדי דיבור של התראה יעשה את המעשה. ואם עבר זמן, מעט יותר מאמירת שלש מלים, אפילו אם רק בחלק אחד ממאה משיעור אמירת מילה אחת, הרי, כבר נחלשה הידיעה אצלו, מאותה מידת המזיד, שבעדה חייבה תורה מיתה או מלקות.

ולכן, לכולי עלמא, לא ניתנה התראה, אלא להבחין את הבחינה הנכונה במידת מזיד. שלגבי אותה המידה, כבר נקראת הידיעה הקלושה ממנה, בבחינת שוגג. ולכן ס"ל לחכמים, דגם חבר צריך התראה. שאע"פ שידוע הוא את ההלכה, מכל מקום, אין זו בחינת מזיד, שבעדו הענישה התורה. עד — שיתרו בפניו בתוך כדי דיבור, ותהא ערה אצלו הידיעה וברורה, אשר זוהי מידת המזיד הגמור. ור' יוסי בר"י ס"ל דחבר אין צריך התראה, כי ע"י לימוד התורה, מתפתחת דעת האדם, וידיעתו ברורה וערה, גם בלי התראה, ומידת מזיד היא אצלו, גם כשלא התרו בו. ולכן, לא אמר ר"י כי "הידוע את ההלכה" אין צריך התראה אלא "חבר", כי ודאי, מי שאינו חבר, אין ידיעתו ברורה ומוארה עד כדי מידת מזיד, בלתי אם התרו בו בתוך כדי דיבור. אבל חבר, שיש לו דעת תורה, יודע מה שהוא יודע, וידיעתו הינה בבחינת מזיד גם בלי התראה.

והרמב"ם ז"ל, שפוסק כחכמים שגם תלמיד חכם צריך התראה, למען תהיה ידיעתו ברורה ומוארה עד כדי בחינת מזיד. תפס את אותו הטעם — שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד. דהיינו למצוא את הבחינה הנכונה שהיא בחינת מזיד. על כן, לא די לנו במה שהוא יודע את ההלכה, אלא צריך הוא התראה, שיהיה מזיד גמור.

דוגמא לידיעה
שאינה נחשבת
כמזיד: העובר
לאחר כדי דיבור
של התראה אינו
נחשב מזיד

אוצר החכמה

נחלקו ר"י ורבנן
מה ערכה של
ידיעת חבר

אוצר החכמה